

mäster mikael

»Han uppmanas att hålla sig *stilla och nöchter*, speciellt i samband med *förrättning*«

Artikelförfattare: Maria von Schéele

Så länge Stockholm har funnits har dödsstraff och kroppsliga bestraffningar utdömts här. Det äldsta ordet i svenskan som betecknar det yrke som förknippas med detta »hantverk« är stupagreve. Det förekommer i Bjärköarätten, den äldsta stadslagen som anses ha tillkommit under andra hälften av 1200-talet. Ordet betyder helt enkelt den som styr över stupan och kåken, alltså en liten arrestlokal och samtidigt spöpålen. Bödel och skarprättare är inlånade tyska ord.

Benämningen mästerman används från 1400-talet. Oftast var det dödsdömda som blev benådade genom att de övertog den förra bödelns arbete. Under 1600-talet försökte man förändra synen på bödlarna genom att anställa hederligt folk istället för brottslingar.

Den 2 januari 1635 utfärdas ett respass för borgaren i Norrköping, Mikael Reissuer, som med sin hustru, Anna Eriksdotter och flera små barn ska bosätta sig i Stockholm. Mikael har hittills drivit handel med bälten, häkter och kedjor, men har nu värvats till att bli Stockholms nye bödel. Han får högre lön än sin företrädare, kanske ett sätt att visa på den nya högre statusen. Han uppmanas att hålla sig *stilla och nöchter*, speciellt i samband med *förrättning*. I Stockholm bor familjen tillsammans

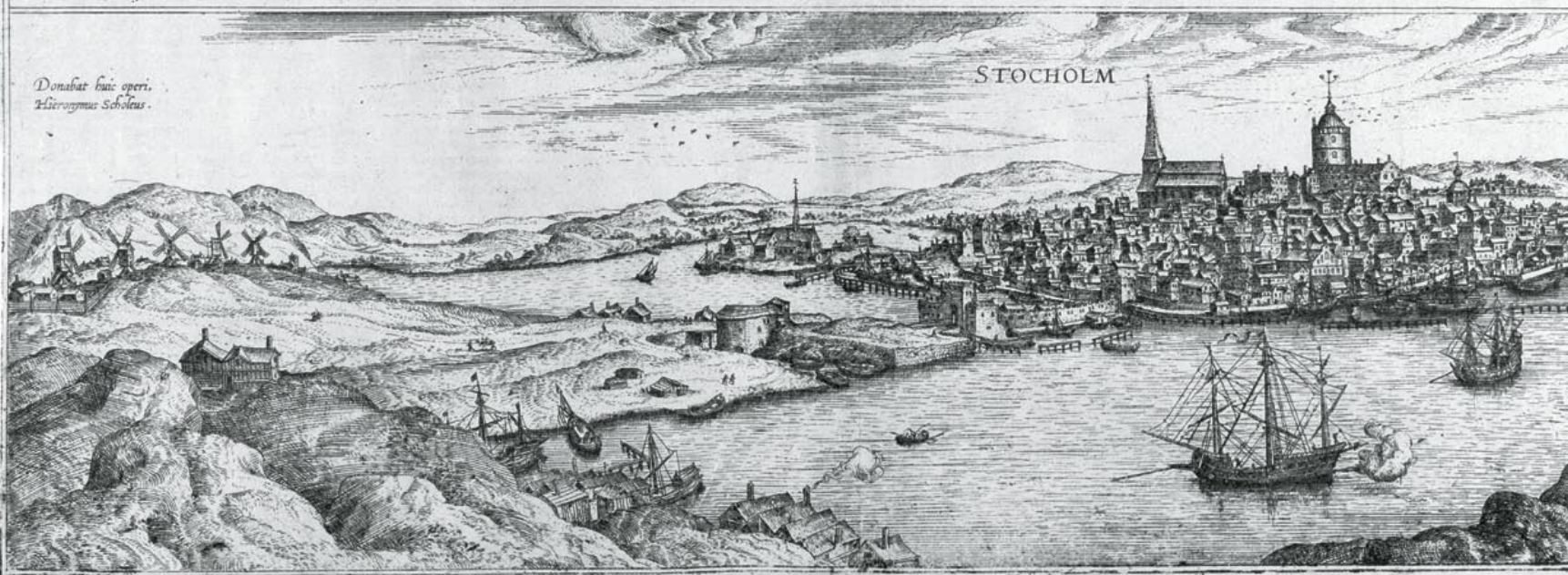
med svärmor, Ingeborg Eriksdotter, och Annas bror nära avrättningsplatsen på Stigberget. Själva galgen var byggd som ett runt litet torn med tre pelare sammanbundna med träbjälkar.

År 1650 mördar Mikael en vän, Påwel Andersson. Mäster säger att Påwel sprungit på hans svärd av miss-

tag efter att de bråkat om en gammal ölskuld. Han döms till att mista huvudet. Hustruns bror nekades efter detta att bli ny bödel. Änkan bor kvar i stugan och har två inneboende, en soldat och en kvinna. De lockar vid tre tillfällen in grisar från gatan för att ha till mat. För detta brott döms änkan att packa sig ut ur staden.

Galgen på Stigberget. Detalj från Vädersolstavlan, oljemålning från 1636 av Jacob Elbfas, kopia av ett försvunnet original från 1535.

Utsikt över Stockholm sett från sydost. Väderkvarnar och enstaka hus syns på höjderna. Till höger skymtar Gråmunkeholmen (Riddarholmen) med kyrkan. Den runda byggnaden nära Slussen är en befästning med vallgrav. Detalj av kopparstick av Franz Hogenberg från en teckning av Hieronymus Scholæus omkring år 1580, Stockholms stadsmuseums samlingar.